

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(4)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(3)	(1)	(3)	(2)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(3)	(1)	(1)	(3)	(1)	(4)	(4)	(3)	(4)	(3)

שאלה	21	22	23
תשובה	(1)	(3)	(4)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: דמיוני : ממש -

היחס : דמיוני הוא משהו שאין בו ממש.
א' הוא משהו שאין בו ב'.

- תשובה (1): ישן : זמן. האם ישן הוא משהו שאין בו זמן? לא. ישן הוא משהו שקיים הרבה זמן.
 תשובה (2): רזה : משקל. האם רזה הוא משהו שאין בו משקל? לא. רזה הוא מישהו שאין לו משקל רב.
 תשובה (3): מרוצה : תלונה. האם מרוצה הוא משהו שאין בו תלונה? לא. מרוצה הוא מישהו שלא סביר שיגיש תלונה.
 תשובה (4): מושלם : פגם. האם מושלם הוא משהו שאין בו פגם? כן.
 תשובה (4).

2. השאלה: קווצה : שיער -

היחס : קווצה זה קבוצה של שיער.
א' זה אוסף של ב'.

- תשובה (1): אשכול : ענב. האם אשכול זה קבוצה של ענב? כן.
 תשובה (2): לחם : קמח. האם לחם זה קבוצה של קמח? לא. לחם עשוי מקמח.
 תשובה (3): סלט : ירק. האם סלט זה קבוצה של ירק? לא. סלט הוא אוסף של ירקות חתוכים, כמו כן, סלט יכול להיות עשוי גם מפירות, או מתערובת של שניהם יחד.
 תשובה (4): טבלה : שוקולד. האם טבלה זה קבוצה של שוקולד? לא. כמה חתיכות שוקולד מרכיבות טבלה שהיא חבילה של שוקולד.
 תשובה (1).

יולי 2015 - הסברים לפרק הראשון בחשיבה מילולית

3. השאלה: נגר : יער -

היחס: יער הוא מקום שבו אוספים את חומר הגלם שבו משתמש נגר.
א' הוא מקום שבו אוספים את חומר הגלם לעבודתו של א'.

תשובה (1): צייר : גלריה. האם **גלריה** היא מקום שבו אוספים את חומר הגלם שבו משתמש **צייר**? לא. **צייר** מציג את עבודתו **בגלריה**.

תשובה (2): צורף : מכרה. האם **מכרה** הוא מקום שבו אוספים את חומר הגלם שבו משתמש **צורף**? כן. **במכרה** כורים מתכות למיניהן שמהן **צורף** מכין תכשיטים.

תשובה (3): דייג : ים. האם **ים** הוא מקום שבו אוספים את חומר הגלם שבו משתמש **דייג**? לא. **דייג** אוסף את מה שבתוך ה**ים**.

תשובה (4): ספרן : ספרייה. האם **ספרייה** היא מקום שבו אוספים את חומר הגלם שבו משתמש **ספרן**? לא. מקום עבודתו של ה**ספרן** הוא **בספרייה**.

תשובה (2).

4. השאלה: לדבר : הגאים – (הגה = קול; צליל)

היחס: לדבר זה ליצור הגאים.
א' זה ליצור ב'.

תשובה (1): לרקוד : תנועות. האם **לרקוד** זה ליצור **תנועות**? כן.

תשובה (2): לשתות : נוזלים. האם **לשתות** זה ליצור **נוזלים**? לא. **לשתות** זה לצרוך **נוזלים**.

תשובה (3): לדפדף : דפים. האם **לדפדף** זה ליצור **דפים**? לא. **לדפדף** זה להעביר **דפים**.

תשובה (4): לאיית : אותיות. האם **לאיית** זה ליצור **אותיות**? לא. **לאיית** זה לומר מיהן ה**אותיות**.

תשובה (1).

5. השאלה: גרש : גרשיים -

היחס: גרשיים זה גרש כפול.
ב' זה א' כפול.

תשובה (1): ציפורן : ציפורניים. האם **ציפורניים** זה **ציפורן** כפול? לא. **ציפורניים** זה צורת הרבים של **ציפורן**.

תשובה (2): מצילה : מצילתיים. האם **מצילתיים** זה **מצילה** כפולה? כן.

תשובה (3): משקפת : משקפיים. האם **משקפיים** זה **משקפת** כפולה? לא. **משקפיים** זה **משקף** כפול.

תשובה (4): כתפייה : כתפיים. האם **כתפיים** זה **כתפייה** כפולה? לא. **כתפייה** מונחת על גבי ה**כתפיים**.

תשובה (2).

6. השאלה: חווק : לטפס -

היחס: חווק הוא שלב בסולם, כלומר חלק ממהו שמשמש **לטפס**.

א' זה חלק ממהו שמשמש **ב'**.

תשובה (1): שן : לסרק. האם שן זה חלק ממהו שמשמש **לסרק**? כן. שן היא חלק ממסרק שמשמש **לסרק**.

תשובה (2): עט : לכתוב. האם עט זה חלק ממהו שמשמש **לכתוב**? לא. עט הוא מה שמשמש **לכתוב**.

תשובה (3): זר : לשזור. האם זר זה חלק ממהו שמשמש **לשזור**? לא. **לשזור** זה ליצור זר.

תשובה (4): צל : להאיר. האם צל זה חלק ממהו שמשמש **להאיר**? לא. **להאיר** זו פעולה שבין השאר יוצרת צל.

תשובה (1).

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

7. **השאלה**: חרקים מסוגים רבים הם רעילים, וגופם נושא סימנים המזהירים על כך. גופה של הצרעה למשל, המפוספס בחום ובצהוב, כה בולט עד שבעלי חיים גדולים למדו להימנע מלטרוף אותה. כמה חרקים בלתי מזיקים, כמו זבובים ממינים מסוימים, "ניצלו" זאת והתפתחו כך שצבעיהם נעשו דומים לאלה של חבריהם הרעילים.

איזו מן הטענות שלהלן עולה מן הפסקה שלעיל בנוגע לזבובים הנזכרים בטקסט?

פיתרון:

המשפט האחרון מתייחס לזבובים. נכתב עליהם כי הם חרקים שאינם מזיקים אשר צבעיהם נעשו דומים לאלה של החרקים הרעילים.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): שלא כמו הצרעות, הם אינם מצליחים להערים על טורפיהם

על פי הקטע צבעם של החרקים הרעילים אפשר לבעלי החיים הגדולים ללמוד להימנע מלטרוף אותם, והזבובים שצבעיהם דומים לאלה של החרקים הרעילים "מנצלים" זאת, כלומר משתמע שהם מצליחים בעזרת צבעים אלו להערים על הטורפים, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): הם נפוצים יותר מחרקים רעילים כגון צרעות

בקטע שלעיל לא הוזכר כמה נפוצים הזבובים ולכן לא ניתן להסיק זאת מהכתוב. כמו כן, כדאי לשים לב שבקטע אין כל איזכור לגבי כמה חרקים מסוימים נפוצים. התשובה נפסלת.

תשובה (3): אף שבעלי חיים יכולים לטרוף אותם בלי להינזק, הם נמנעים מלעשות זאת

נכתב כי הזבובים אינם מזיקים אך הם מנצלים את הצבעים של החרקים הרעילים, משתמע מכך שבעלי חיים נמנעים מלטרוף אותם מכיוון שהם נראים כמו חרקים רעילים (מזיקים), אך למעשה הם אינם רעילים כלל. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): טורפים אותם לעתים קרובות יותר משטורפים חרקים רעילים כמו צרעות

לא מדובר בפסקה על התדירות שבה טורפים בעלי חיים מזיקים או זבובים. התשובה נפסלת.

תשובה (3).

8. השאלה: במחקרים נמצא כי רוב הפעוטות מזהים את עצמם במראה בגיל שנה. על סמך ממצא זה קבע חוקר כי האינטליגנציה של רוב הפעוטות בגיל שנה גבוהה מהאינטליגנציה של כלב. על איזו מן ההנחות שלהלן קביעה זו מבוססת?

פיתרון: נסכם את הממצאים:

רוב הפעוטות מזהים את עצמם במראה בגיל שנה ומכאן שרוב הפעוטות בני שנה אינטליגנטיים יותר מכלבים בעזרת ההנחה החסרה, עליה מתבססת קביעה זו, נוכל להגיע לאותה מסקנה אליה הגיע החוקר בעזרת הממצא הראשון.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): האינטליגנציה של כלבים אינה גבוהה מספיק כדי לזהות את עצמם במראה

אם רוב התינוקות מצליחים לזהות את עצמם במראה בגיל שנה, והאינטליגנציה של כלבים אינה מאפשרת להם לזהות את עצמם במראה, הרי שניתן להסיק כי רוב התינוקות בני השנה אינטליגנטיים יותר מכלבים. מכיוון שהגענו לאותה מסקנה אליה הגיע החוקר ולכן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (1).

9. השאלה: חרף התחזיות הוורודות שליוו את הקמתה של טחנת הרוח בשכונת משכנות שאננים בירושלים, בפועל היא פעלה פחות משני עשורים. שאול ספיר, שחקר את תולדות הטחנה, דוחה שניים מן ההסברים הרווחים לכישלונה: לדבריו, אין יסוד לטענה כי מלכתחילה נבחר לטחנה מקום לא מתאים, שכן באמצע המאה התשע-עשרה, לפני הקמת השכונות הסובבות את משכנות שאננים, נשבו בשכונה רוחות רבות וחזקות מהרוחות שנושבות בה כיום. כמו כן, הוא טוען כי אמנם הטחנה הוקמה לפי המודל האנגלי, אך מנגנוניה המתוחכמים היו אמורים להתגבר גם על הזן המקומי, הקשה, של החיטה.

איזו מן הטענות להלן אינה עולה מן הפסקה?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): השכונות הסובבות את משכנות שאננים מקשות על הרוחות להגיע אל הטחנה

בקטע נכתב כי לפני הקמת השכונות הסובבות נשבו בשכונה רוחות חזקות מאלה הנושבות בה כיום, כלומר כיום נושבות בה רוחות חלשות יותר. משתמע מכך כי השכונות שנבנו מקשות על הרוחות כיום להגיע אל התחנה. התשובה נפסלת.

תשובה (2): החיטה הצומחת באנגליה רכה מן החיטה הצומחת בישראל

נאמר כי הטחנה הוקמה לפי המודל האנגלי וכי מנגנוניה המתוחכמים של התחנה היו אמורים להתגבר על הזן המקומי, הקשה, של החיטה, כלומר הזן שאינו מקומי אינו קשה כל כך. מכיוון שהתחנה היא אנגלית ניתן להסיק כי החיטה באנגליה רכה יותר מזו שבישראל. התשובה נפסלת.

תשובה (3): יש חוקרים הסבורים כי טחנת הרוח במשכנות שאננים לא הייתה כישלון

לא נרמז באף מקום בקטע כי יש הסבורים שהטחנה לא הייתה כישלון ואף ניתן להסיק את ההיפך מכיוון שנכתב כי שאול ספיר דוחה שניים מההסברים לכישלונה של הטחנה. מכך משתמע כי ישנה הסכמה שהטחנה הייתה כישלון. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): הדעות חלוקות בשאלה מדוע התבדו התחזיות הוורודות בנוגע לטחנת הרוח במשכנות שאננים נכתב בקטע כי שאול ספיר דחה שניים מההסברים לסגירת טחנת הרוח. אם ספיר דחה את ההסברים הרי שאין הסכמה לגבי הסיבה לסגירת טחנת הרוח. התשובה נפסלת.

תשובה (3).

יולי 2015 - הסברים לפרק הראשון בחשיבה מילולית

10. השאלה: אורית, גילה, הדס, טליה ויפעת עומדות במעגל כמתואר בסרטוט, ומשחקות בכדור על פי הכללים האלה:

- בכל סיבוב של המשחק, על כל אחת מהן למסור את הכדור בדיוק פעם אחת ולתפוס אותו בדיוק פעם אחת. - אסור לשחקנית למסור את הכדור למי שעומדת בסמוך לה.

אורית הייתה המוסרת הראשונה באחד הסיבובים במשחק. איזו מן האפשרויות שלהלן מתארת מהלכים שאפשר שהתרחשו בסיבוב זה?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): טליה מסרה את הכדור לגילה ובכך סיימה את הסיבוב.

על מנת שהמסירה בין טליה לגילה תסיים את הסיבוב, טליה צריכה לקבל את הכדור מאחת הבנות.

אורית שהיא המוסרת הראשונה אינה יכולה למסור את הכדור לטליה (או לגילה, הסמוכה לה) ולכן צריכה למסור את הכדור להדס או יפעת. מי מהן שתקבל את הכדור מאורית צריכה למסור לשנייה אולם מכיוון ששתיהן עומדות בסמוך לטליה הרי שהן אינן יכולות למסור את הכדור לטליה, ולכן אפשרות זו לא תיתכן, ומכאן שהתשובה נפסלת.

תשובה (2): יפעת מסרה את הכדור לגילה וזו מסרה אותו לטליה.

כדי שמהלך זה יתאפשר אורית צריכה למסור את הכדור להדס, והדס צריכה למסור אותו ליפעת. מכיוון שאין כאן מעבר על אף אחד מהחוקים: כולן מסרו וקיבלו את הכדור פעם אחת, ואף אחת לא מסרה את הכדור למי שסמוכה לה, הרי שזו התשובה הנכונה.

תשובה (2).

11. השאלה: שבעבר שמעתי את דניאל מנגן _____, הערב _____ מן הביצוע שלו, שהיה _____.

פיתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): מכיוון שבעבר שמעתי את דניאל מנגן בדיוק רב, הערב התאכזבתי מן הביצוע שלו, שהיה ללא רבב.

החלק הראשון של המשפט הגיוני: מכיוון שאני רגיל לשמוע את דניאל מנגן במדויק התאכזבתי הערב. בהמשך לכך נצפה לקרוא שהערב דניאל ניגן שלא במדויק על מנת שתהיה סיבה הגיונית לאכזבה. עם זאת, מכיוון שבהמשך נאמר כי דניאל ניגן באופן מושלם, הרי שהמשפט אינו הגיוני, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): אף על פי שבעבר שמעתי את דניאל מנגן ברישול מה, הערב נהייתי פחות מן הביצוע שלו, שהיה מוצלח במיוחד.

גם כאן חלקו הראשון של המשפט הגיוני: למרות ששמעתי פעם את דניאל מנגן ברישול מה הערב נהייתי פחות. בהמשך נצפה לקרוא כי דניאל ניגן ברישול רב יותר כדי שיהיה הסבר מדוע ההנאה הערב הייתה פחותה מבעבר. עם זאת, בהמשך נאמר שהביצוע של דניאל היה מוצלח במיוחד מה שיוצר חוסר היגיון פנימי במשפט, שכן אם הביצוע היה מוצלח במיוחד מדוע נהייתי פחות? התשובה נפסלת.

תשובה (3): אף שבעבר שמעתי את דניאל מנגן בדיוק רב יותר, הערב בכל זאת נהייתי מן הביצוע שלו, שהיה מלא ברגש.

זו התשובה הנכונה, מכיוון שבמשפט זה קיים היגיון פנימי. למרות שפעם שמעתי את דניאל מנגן מדויק יותר, הערב נהייתי מהופעתו יותר מכיוון שהיא הייתה מלאת רגש.

תשובה (3).

12. **השאלה:** ניצחונם של ה קירילים בקרב קדימוס היה מאז ומעולם סמל לגבורתם של מעטים מול רבים. מצביאים רבים השתמשו בסיפור כדי לפאר את צבאותיהם, אך _____ המצביא אפימרכוס: _____ לצבא הקירילי, _____ מעטים _____.

פיתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): ניצחונם של הקירילים בקרב קדימוס היה מאז ומעולם סמל לגבורתם של מעטים מול רבים. מצביאים רבים השתמשו בסיפור כדי לפאר את צבאותיהם, אך **מכולם הגדיל לעשות** המצביא אפימרכוס: **הוא השווה את צבאו לצבא הקירילי, ולא זו בלבד אלא שטען כי במלחמתו האחרונה היו המעטים מעטים יותר, והרבים – רבים יותר.**

בתחילת המשפט נאמר כי אפימרכוס הצליח יותר מכולם להשתמש בסיפור הגבורה של מעטים מול רבים כדי לפאר את צבאו. בהמשך המשפט יש פירוט: אפימרכוס השווה את צבאו לצבא הקירילי (המעטים) וטען כי במלחמתו האחרונה היו המעטים ממש מעטים, והרבים ממש רבים.

אם אפימרכוס טען כי במלחמתו האחרונה צבאו שלו היה קטן ביותר, ונלחם מול צבא גדול ביותר, הרי שהוא השתמש בסיפור מעטים מול רבים בהצלחה רבה. מכיוון שנוצר היגיון פנימי במשפט, זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (1).

13. **השאלה:** פרשן פוליטי: " _____ של המפלגה בסקרים משולה לתחזיות הצופות חדשות לבקרים משבר כלכלי, תחזיות שטרם התממשו במחוזותינו, _____, אני מעריך שהמפלגה לא תזכה להצלחה בבחירות הקרובות. _____ את הערכתך, שהרי אי-אפשר _____ שהמפלגה מחזיקה בדעות שאינן מקובלות כיום בציבור".

פתרון: נבדוק את התשובה הראשונה ובאמצעותה ננתח את המשפט:

תשובה (1): פרשן פוליטי: " **התחזקותה** של המפלגה בסקרים משולה לתחזיות הצופות חדשות לבקרים משבר כלכלי, תחזיות שטרם התממשו במחוזותינו, **ובמילים אחרות**, אני מעריך שהמפלגה לא תזכה להצלחה בבחירות הקרובות. **עם זאת עליי לסייג** את הערכתך, שהרי אי-אפשר **לומר** שהמפלגה מחזיקה בדעות שאינן מקובלות כיום בציבור".

הפרשן טוען כי המפלגה מתחזקת בסקרים אך לדעתו היא לא תתחזק בפועל, כלומר לא תזכה להצלחה בבחירות. לטענתו התחזקותה בסקרים היא כמו תחזיות למשבר כלכלי שלא מתממש. ולסיכום: המפלגה מתחזקת בסקרים אך לא תזכה להצלחה בבחירות. בהמשך הוא מסייג ואומר שאי אפשר לומר שהמפלגה מחזיקה בדעות שאינן מקובלות בציבור, כלומר המפלגה מחזיקה בדעות המקובלות בציבור. ולסיכום: הפרשן טוען כי המפלגה לא תתחזק על אף שהיא מחזיקה בדעות מקובלות בחברה. יש במשפט ניגוד אשר יוצר היגיון פנימי – המפלגה מחזיקה בדעות מקובלות בחברה ולכן סביר שתצליח בבחירות, אך לדעת הפרשן היא לא תצליח בהן. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (1).

14.

השאלה: בשפות אחדות אין מילים נפרדות למקצת הצבעים ששפות אחרות מבדילות ביניהם. למשל, בשפה המשמשת בכמה כפרים באזור האמזונס מונח אחד מתאר הן "ירוק" והן "כחול". הסיכוי שאדם שחי כל חייו באחד הכפרים האלה ילמד להבדיל בין הצבעים יורד ככל שגילו עולה. בעבר סברו המדענים שמי שנחשפו רק לשפה זו לוקים ב"עיוורון צבעים תרבותי": שפתם הכתיבה להם להתעלם מההבדל בין הצבעים עד שבהדרגה הם חדלו לתפוס אותו. ואולם כיום המדענים מצביעים על כך שבאזור האמזונס רמות הקרינה העל-סגולה גבוהות, וחשיפה לרמות גבוהות כל כך של קרינה זו פוגעת בהדרגה ביכולת להבחין בין הצבעים.

איזו מן הטענות הבאות, הנוגעות לשפה המתוארת בפסקה, אינה נכונה?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): בעבר סברו המדענים ששפה זו השפיעה על התפיסה החושית של דובריה, ואילו כיום הם סבורים שלא השפה היא שהשפיעה על תפיסתם החושית.

בסוף הקטע נאמר כי המדענים חשבו שהשפה של תושבי האמזונס היא זו שגרמה להם לא להבדיל בין צבעים, אך כיום הם חושבים שהחשיפה לרמות גבוהות של קרינה היא שפוגעת ביכולת זו. מכיוון שהטענה נכונה לפי הקטע התשובה נפסלת.

תשובה (2): בעבר סברו המדענים שדוברי השפה הזאת לוקים ב"עיוורון צבעים תרבותי", ואילו כיום הם סבורים שהם לוקים בעיוורון צבעים שמקורו בפגיעה בחוש הראייה.

לפי הנאמר בתשובה (1), בתחילה חשבו המדענים כי השפה היא זו שפגעה ביכולת ההבדלה בין צבעים של תושבי האמזונס, כלומר התרבות שלהם גרמה לכך ("עיוורון צבעים תרבותי"). לאחר מכן, הם הבינו כי הרמות הגבוהות של הקרינה הן שגורמות לכך, כלומר חוש הראייה שלהם נפגע. הטענה נכונה על פי הקטע ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3): בעבר סברו המדענים כי הסיכוי שאדם שחי כל חייו באחד הכפרים שמדברים בהם בשפה זו ילמד להבחין בין צבעים יורד ככל שגילו עולה, ואילו כיום הם סבורים כי חלוף הזמן אינו משפיע על יכולת ההבחנה הזאת.

המדענים לא סוברים כי אין השפעה לחלוף הזמן על יכולת ההבדלה בין הצבעים, אלא שהסיבה שסברו שגורמת לכך (השפה) שונה מזו שהם סוברים כיום (הקרינה). זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): בעבר סברו המדענים כי היכולת להבחין בין הצבע הירוק לכחול יורדת בשל החשיפה הממושכת לשפה זו, ואילו כיום הם סבורים שהיא יורדת בשל החשיפה הממושכת לקרינה.

באופן דומה לתשובות (1) ו-(2) המדענים חשבו כי יכולת ההבחנה בין הצבעים נגרמת בגלל שהשפה אינה מבדילה ביניהם, אך כיום הם חושבים שזה בגלל הקרינה הגבוהה. התשובה נפסלת.

תשובה (3).

15.

השאלה: במחקר שבדק את הקשר בין פעילות גופנית להישגים בלימודים נמצא שתלמידים שעסקו בפעילות גופנית לאחר שעות הלימודים השיגו ציונים גבוהים יותר בלימודיהם מתלמידים שלא עסקו בפעילות גופנית. החוקרים הסיקו מכך שפעילות גופנית משפרת את הכישורים השכליים.

איזה מן הנתונים הבאים **מחזק** את מסקנת החוקרים?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): רוב התלמידים העוסקים בפעילות גופנית מייחדים לכך שעות רבות ונותר להם מעט זמן להכנת שיעורי הבית.

תשובה זו מחזקת את המסקנה על ידי פסילת סיבה חלופית. אם לרוב התלמידים העוסקים בספורט יש זמן מועט להשקיע בשיעורי הבית, הרי שלא ניתן לטעון כי הם הצליחו בלימודים בגלל שהם השקיעו זמן רב יותר בלימודים. לפיכך מתחזקת המסקנה כי הספורט הוא זה הגורם להצלחתם בלימודים. זו התשובה הנכונה.

תשובה (2): תלמידים המרבים להיעדר מן הלימודים אינם עוסקים בפעילות גופנית.

אם תלמידים הנעדרים מהלימודים לא עוסקים בספורט, הרי שזהו הסבר חלופי לאי הצלחת התלמידים שאינם עוסקים בספורט בלימודים. יתכן כי לא העדר העיסוק בספורט הוא שגורם להישגים הנמוכים אלא ההיעדרות מן הלימודים, ומכאן שתשובה זו מחלישה את המסקנה.

תשובה (3): הורים לתלמידים המתקשים בלימודיהם דורשים מילדיהם להשקיע את רוב שעות אחר הצהריים בהכנת שיעורי הבית ובשינון חומר הלימוד.

אם ההורים לילדים שמתקשים בלימודים דורשים מהם להשקיע זמן רב בלימודים אחר הצהריים, הרי שיתכן כי זו הסיבה שתלמידים אלו אינם עוסקים בספורט. יתכן כי התלמידים שעוסקים בספורט מצליחים בלימודים מלכתחילה ולפיכך יש להם זמן לעיסוק בספורט, ולא העיסוק בספורט הוא שגורם להם להצליח בלימודים. מכיוון שנתון זה מחליש את מסקנת החוקרים, התשובה נפסלת.

תשובה (4): בבתי הספר שהונהג בהם יום לימודים ארוך מופעלת תכנית לעידוד פעילות גופנית, והיא הביאה לידי עלייה תלולה באחוז התלמידים שעסקו בפעילות כזו לאחר שעות הלימודים

נתון זה אינו מחזק ואינו מחליש את מסקנת החוקרים. אמנם נאמר כי חלה עליה תלולה באחוז התלמידים שעסקו בספורט כתוצאה מהתוכנית, אולם לא נאמר כיצד השפיע נתון זה על ההישגים הלימודיים בבתי ספר אלו.

תשובה (1).

16.

השאלה: לפניכם משפט שהושמט ממנו חלק (מילה אחת או כמה מילים):

הארוחה אצל סבתי הייתה נפלאה כתמיד, ו _____ המטעמים ערב לחכי צלי הבשר.

באיזה מן המשפטים הבאים החלק שהושמט יכול להיות אותו החלק שהושמט במשפט לעיל?

פיתרון: ננסה להשלים את המשפט:

במשפט צלי הבשר יוצא דופן משאר הארוחה הנפלאה. מכיוון שהארוחה הייתה נפלאה ניתן להסיק כי הצלי היה טוב במיוחד, ולכן נשתמש במילה המייחדת את הצלי לטובה על מנת להשלים את המשפט:

הארוחה אצל סבתי הייתה נפלאה כתמיד, ויותר מכל המטעמים ערב לחכי צלי הבשר.

התשובה היחידה שבה מתאים לשבץ את הביטוי יותר מכל היא תשובה (4):

תשובה (4): אינני מסכים עם רבות מהחלטות הוועדה, אך החלטה זו מרגיזה אותי יותר מכל האחרות.

תשובה (4).

17.

השאלה: איה ודני שוחחו. בתגובה לדבריה של איה אמר דני: "לא בהכרח. הרי גם אם בכל פעם שיורד גשם יש עננים בשמים, אין פירוש הדבר שבכל פעם שיש עננים בשמים יורד גשם."

איזה מן המשפטים הבאים הוא המתאים ביותר להיות הדברים שאמרה איה?

פיתרון: דני מסביר לאיה כי העובדה שיש קשר סיבתי בין שני גורמים לא אומר שהדבר מתקיים גם ההיפך. הגשם נוצר בגלל עננים ולכן בכל פעם שיש גשם בוודאות יש עננים. עם זאת, לא כל פעם שנראה עננים בשמיים יהיה גשם מכיוון שיש גורמים נוספים שצריכים להתקיים על מנת שזה יקרה. איה בחנה עיקרון מסוים: כל פעם שיורד גשם יש עננים, והסיקה ממנו את היפוכו של הכלל: אם יש עננים יורד גשם. עלינו לחפש משפט בו איה פעלה על פי אותו עיקרון: לפי הכלל היא הסיקה את היפוכו.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): אין רופא שאינו חולה לעתים, ומכאן שיוסף, שאינו חולה אף פעם, בוודאי אינו רופא.

הכלל: כל הרופאים חולים לעתים. היפוך הכלל: מי שחולה לעתים הוא רופא. המסקנה המוצעת בתשובה: יוסף אינו חולה ולכן אינו רופא. מכיוון שמסקנה זו אינה היפוך הכלל התשובה נפסלת.

תשובה (2): יש איטלקים שאוהבים לאכול ירקות, ומכאן שאלברטו, שאוהב לאכול ירקות, הוא בוודאי איטלקי.

בתשובה זו לא קיים שום כלל. טענת י"ש מעידה כי משהו קיים אך לא ניתן להסיק ממנה כלל כלשהו. מכיוון שלא קיים כלל בתשובה לא ייתכן שזוהי התשובה הנכונה.

תשובה (3): כל הטבחים אוהבים לאכול, ומכאן שצביקה, שהוא טבח, בוודאי אוהב לאכול.

הכלל: כל הטבחים אוהבים לאכול. היפוכו של הכלל: מי שאוהב לאכול הוא טבח. המסקנה המוצעת בתשובה: צביקה הוא טבח ולכן אוהב לאכול. מסקנה זו אינה היפוכו של הכלל, אלא מעידה על מקרה שמקיים את הכלל בדיוק כפי שהוא, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (4): כל הכדורסלנים גבוהים, ומכאן שזוהר, שגובהו שני מטרים, הוא בוודאי כדורסלן.

הכלל: כל הכדורסלנים גבוהים. היפוך הכלל: כל הגבוהים כדורסלנים. המסקנה המוצעת בתשובה: זוהר גבוה ולכן הוא כדורסלן. מכיוון שהמסקנה המוצעת תואמת להיפוך הכלל, זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18. השאלה: איזו מסקנה הסיק וגנר מקיומם של העמקים שנוצרו עקב לחצם של קרחונים (שורה 4)?

פיתרון: בשורה 4 נכתב: "בכדור הארץ ישנם עמקים שנוצרו עקב לחץ של קרחונים, אך כיום אינם מצויים בתחום האקלים הקר..." מכך ניתן להסיק שבעבר היו מצויים העמקים בתחום האקלים הקר, אך כיום הם אינם בתחום אקלים כזה. מכיוון שפתיחת הקטע עוסקת בנדידת יבשות, הרי שניתן להסיק שוגנר סבר שהעמקים היו חלק מיבשות שהיו ממוקמות באזורים קרים יותר, ומאז נדדו לאזורים חמים יותר. התשובה הנכונה היא תשובה (3).

תשובה (1) אינה נכונה, שכן וגנר אינו טוען שהקרחונים נמסו או שכדור הארץ התחמם.
תשובה (2) אינה נכונה שכן וגנר אינו עוסק בשאלה האם היו גורמים נוספים ליצירת העמקים.
תשובה (4) אינה נכונה שכן לא מדובר בקטע על נדידת הקרחונים אלא על נדידת היבשות.

תשובה (3).

19. השאלה: איזו מן הטענות הבאות משתמעת מן ההסבר על תפוצת המאובנים (שורות 6-8)?

פיתרון: בשורות אלה נכתב כי מאובנים מאותו מין נכחד נמצאו בשני צדדיו של האוקיינוס, עובדה שמחזקת את הסברה אשר הוצגה בתחילת הפסקה, לפיה בעבר היו שתי היבשות צמודות זו לזו, זאת מכיוון שלא סביר שחיות אלה חצו את האוקיינוס או שהתפתחו בשתי יבשות שונות.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): ייתכן שהיצורים היבשתיים התפתחו לאחר פיצול היבשת הקדומה

בקטע נכתב ההיפך: לא מתקבל על הדעת שיצורים אלו חצו את האוקיינוס בכוחות עצמם או שיצורים מאותו מין התפתחו בשתי יבשות שונות" (שורות 7-8), ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): ייתכן שהיצורים היבשתיים התפתחו בו-בזמן בשתי היבשות, אך לא ייתכן שחצו את האוקיינוס. כאמור בשורות 7-8, טענה זו אינה נכונה על פי הקטע. התשובה נפסלת.

תשובה (3): היצורים היבשתיים נכחדו שנים רבות לפני נדידת היבשות.

נכתב כי יצורים אלו 'נכחדו זה כבר' כלומר נכחדו לפני זמן רב. עם זאת לא נאמר ולא משתמע מכך כי הם נכחדו לפני נדידת היבשות. התשובה נפסלת.

תשובה (4): היצורים היבשתיים התפתחו ביבשת אחת.

אם לא סביר שהיצורים היבשתיים הללו התפתחו בשתי יבשות שונות, או שחצו את האוקיינוס, סביר להניח שהם התפתחו באותה יבשת. כמו כן, נכתב כי עובדות אלה מחזקות את ההשערה כי הייתה פעם יבשת אחת גדולה שהתפצלה למספר יבשות קטנות יותר. אם עובדה זו מחזקת את השערה זו הרי שניתן להסיק כי יצורים אלה התפתחו ביבשת אחת. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4).

20.

השאלה: איזו מן הטענות הבאות אינה משתמעת מן הפסקה השנייה?

פיתרון: נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): ייעודו של מכשיר מדידת ההד שבספינה של הס לא היה לחקור את הטופוגרפיה של קרקעית הים.

בפסקה השנייה נכתב שמשימתו של הס הייתה לאתר צוללת אויב ושהיא הייתה מצוידת במכשיר למדידת הד. מכאן ניתן להסיק שהמכשיר נועד לאתר את הצוללת. בהמשך נכתב כי 'הס ניצל את המכשיר' כלומר הוא השתמש במכשיר לצורך אחר מזה שיועד לו. מכיוון שטענה זו משתמעת מהפסקה התשובה נפסלת.

תשובה (2): לפני מלחמת העולם השנייה לא היה ידוע על קיומו של הרכס שבאמצע האוקיינוס.

נכתב בפסקה כי הס גילה את הרכס שבאמצע האוקיינוס, וכן שהס יצא למשימתו באוקיינוס בעת מלחמת העולם השנייה. אם הס גילה את הרכס בזמן מלחמת העולם השנייה ניתן להסיק כי לפני המלחמה לא ידעו על קיומו. התשובה נפסלת.

תשובה (3): הס לא הכיר את מחקריו הקודמים של וגנר.

אין בפסקה שום אזכור לתגליותיו של וגנר או לוגנר עצמו. כל שנכתב הוא שהס מצא ראייה לכך שקרקעית האוקיינוס הולכת ומתפשטת לשני צדי הרכס מה שמוכיח את התיאוריה של וגנר. מכיוון שהטענה אינה משתמעת מהפסקה ולכן זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4): טכנולוגיית מדידת ההד עניינה את הס לא רק משום תפקידו הצבאי.

הס השתמש בטכנולוגיית מדידת ההד כדי לחקור דבר שלא היה חלק מהמשימה אותה נשלח לבצע. לכן ניתן אכן לשער כי הס התעניין בטכנולוגיית מדידת ההד ללא קשר לתפקידו הצבאי, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3).

21.

השאלה: מדוע תגליתו של הס הייתה ראייה שקרקעית האוקיינוס "הולכת ומתפשטת לשני צדיו של הרכס" (שורה 24)?

פיתרון: הס מצא שהסלעים הצעירים ביותר סמוכים לפסגת הרכס והסלעים העתיקים קרובים ליבשת, כלומר רחוקים מהרכס. ככל שהסלעים מתרחקים מהפסגה הם עתיקים יותר ולכן ניתן להסיק כי הסלעים העתיקים, הקרובים ליבשת, היו בעבר קרובים לרכס שבמרכז האוקיינוס. אם סלעים אלה היו פעם במרכז האוקיינוס ועתה הם קרובים ליבשת ניתן להסיק כי הקרקעית הולכת ומתפשטת לשני צדי הרכס.

תשובה (1).

22.

השאלה: עבודתו של הס _____ וגנר.

פיתרון: בתחילת הפסקה האחרונה נכתב כי עבודותיהם של הס ווגנר מספקות תשתית לתיאוריה כוללת. אם עבודותיהם של השניים מספקות בסיס לאותה תיאוריה ניתן להסיק כי הן תומכות זו בזו. יתר על כן, וגנר שיער כי היבשות כולן היו פעם יבשת אחת שהתפרקה למספר יבשות, אך לא היו בידי ממצאים כיצד יבשות אלה הופרדו זו מזו. ממצאיו של וגנר מעידים כי קרקעית האוקיינוס הולכת ומתפשטת עובדה אשר יכולה להסביר כיצד היבשות התרחקו: תזוזות בקרקעית הים גרמו ליבשת להתפרק ולחלקיה להתרחק זה מזה. לכן, עבודתו של הס תומכת בתיאוריה של וגנר ומספקת ראיות תומכות בה.

תשובה (3).

23. **השאלה:** איזו מן הקביעות הבאות נכונה בנוגע לתאוריה המתוארת בפסקה האחרונה?

פיתרון: התאוריה המוצגת בפסקה האחרונה התגבשה ממצאיהם של הס ווגנר.

נעבור על התשובות המוצעות:

תשובה (1): היא סותרת את סברתו של ווגנר.

מכיוון שנכתב כי התאוריה התבססה על ממצאיו של ווגנר, הרי שלא ייתכן כי היא סותרת את סברתו. התשובה נפסלת.

תשובה (2): היא משקפת את תפיסתה של הקהילה המדעית בימיו של ווגנר.

על פי האמור בשורה 11 בפסקה הראשונה, הקהילה המדעית בימיו של ווגנר קיבלה בספקנות את התאוריה שהציג. מכיוון שהתאוריה שהוצגה בפסקה האחרונה משקפת את תפיסתו של ווגנר, היא בהכרח אינה משקפת את תפיסתה של הקהילה המדעית בימיו. התשובה נפסלת.

תשובה (3): היא סייעה להס בגיבוש השערתו.

בתחילת הפסקה האחרונה נכתב כי ממצאיו של הס ווגנר הם שהיוו את הבסיס לתאוריה, ולכן לא ייתכן כי תאוריה זו סייעה להס בגיבוש השערתו. התשובה נפסלת.

תשובה (4): היא ענתה על הביקורת של הקהילה המדעית מימיו של ווגנר.

כנאמר בתשובה (2), הקהילה המדעית בזמנו של ווגנר לא קיבלה את התאוריה שלו, בעוד שהתאוריה שהוצגה תומכת בווגנר. לכן, תאוריה זו היא מעין תגובה לביקורת שקיבל ווגנר מהקהילה המדעית בזמנו. זוהי התשובה הנכונה.

תשובה (4).
